

IZVJEŠTAJ O AKTIVNOSTIMA EKO FORUM-a za period april 2022 – februar 2023

Redovna godišnja skupština održana je 24.3.2022 godine u prisustvu 20 delegata. Na Skupštini su prezentirani i usvojeni izvještaj o radu za period mart 2021 - mart 2022, finansijski izvještaj za 2021. godinu, kao i plan rada za 2022 godinu.

Sredstva za aktivnosti udruženja obezbijeđena su realizacijom projekata i donacijama. Udruženje je u izvještajnom periodu koristilo bez naknade prostorije u vlasništvu grada Zenice, uz plaćanje režijskih troškova. Projekti su nam omogućili da od imamo zaposlene tri osobe na određeno, na puno radno vrijeme, a plate i doprinosi za njih obezbijeđeni su u potpunosti iz budžeta projekta.

11.3.2022. prisustvovali smo prezentaciji studije o emisiji polutanata iz kućnih ložišta u organizaciji Instituta za zdravlje i sigurnost hrane

12. i 13.3.2022. učestvovali smo u pripremi aplikacije za projekat Analiza rada i transparentnosti rada okolišnih inspekcija, u organizaciji NDI u Mostaru.

16.3.2022. učestvovali smo u radu Konferencije pod nazivom „Okolišno zakonodavstvo u BiH – koliko smo napredovali na putu prema Europskoj uniji?“. Javnosti je ovom prilikom predstavljen drugi „Izvještaj iz sjene“ za Bosnu i Hercegovinu, koji je nastao kao rezultat rada ekoloških organizacija iz BiH okupljenih u „Partnerstvo 27“. Konferencija je okupila predstavnike institucija i organizacija u BiH koje su posvećene pitanjima okoliša, kako bi se zajednički adresirali izazovi u procesu prijenosa okolišnog zakonodavstva EU, identificirali prioritetni problemi i definirale potrebne zajedničke akcije za poboljšanje samog procesa. U narednom periodu, cilj je jačanje uloge Partnerstva 27 u procesima transpozicije propisa Evropske unije u bosansko-hercegovačko okolišno zakonodavstvo i njihove primjene u praksi, međusobno uvezivanje eksperata, koji će dalje raditi na praćenju i analizi propisa, kao i jačanje saradnje sa zvaničnim institucijama vlasti.

23.3.2022. prisustvali smo svečanosti otvoraanja Toplane u Zenici i taj isti dan smo održali i godišnju skupštinu naše organizacije.

24.3.2022. u saradnji sa Eko HUB Maglaj (UG Fojničani Maglaj) i WWF Adria (World Wide Fund for Nature) organizovali smo konferenciju pod nazivom: “(Ne)zaštićena područja Zeničko-dobojskog kantona”: Za održivo upravljanje prirodnim resursima. Na konferenciji je istaknuto da je svega 3 posto teritorije u BiH je zaštićeno. To je daleko ispod standarda Evrope, čak i okruženja. S druge strane, skloni smo da ukazujemo na ogromne prirodne potencijale kojima BiH raspolaže. Naše organizacije, kroz inicijative uspostave zaštićenih područja, pokušavaju unaprijediti institucionalnu, formalnu zaštitu prirode u Zeničko-dobojskom kantonu, u saradnji sa strukom, naukom i privredom. Tokom rada Konferencije, predstavnici Koalicije za zaštićena područja,

predstavili su inicijative organizacija civilnog društva iz Olova, Maglaja, Zenice, Žepča, Kaknja i Vareša, za zaštitu prirodnih ljepota rijeke Orlje, planine Zvijezda, Babina i Tvrtkovca, pećine Mokra Megara, Matinskog visa, Trstionice i močvare Bistrik. U Zeničko-dobojskom kantonu, pod određenom formom zaštite je jedino Spomenik prirode „Tajan“, koji je proglašen 2008., što čini svega 1,5 % teritorije ovog kantona. Poređenja radi, susjedna Hrvatska, zaštitila je 38, Slovenija čak 40 % svog nacionalnog teritorija. Koalicija za zaštićena područja Zeničko-dobojskog kantona zalaže se za uspostavu novih zaštićenih područja i osnivanje javne ustanove, koja će se, na temelju Zakona o zaštiti prirode FBiH, na stručan i održiv način baviti zaštitom i razvojem prirode. Konferencija je dio zagovaračkih aktivnosti na unapređenju zaštite prirode u ovom kantonu, kroz povećanje broja i površine zaštićenih područja, kao i unapređenje upravljanja prirodom kroz uspostavljanje kantonalne javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima. U okviru ovog zagovaračkog procesa uspostavljena je radna grupa sastavljena od predstavnika Koalicije i Vlade Zeničko-dobojskog kantona, koja će u narednom periodu zajednički raditi na ovim pitanjima. Ovom prilikom otvoren je dijalog sa predstavnicima Šumsko-privrednog društva Zeničko-dobojskog kantona, o pitanjima zaštite prirode i održivog upravljanja šumama na prostoru potencijalnih zaštićenih područja u ovom kantonu.

28.3.2022. održan je sastanak kod gradonačelnika Zenice u vezi inicijative za zaštićena područja.

29.3.2022. godine smo u našim prostorijama organizovali sastanak Arhus centara u BiH. Ovom sastanku prisustvovali su predstavnici sva četiri Arhus centra u našoj zemlji: Arhus centar Banja Luka (organizacija Centar za životnu sredinu), Arhus centar Sarajevo, Arhus centar Tuzla (organizacija: Centar za ekologiju i energiju) i Arhus centar Zenica (Eko forum). Na sastanku, nakon prezentacije dosadašnjih aktivnosti četiri centra (Banja Luka, Sarajevo, Tuzla i Zenica) prezentiran je strateški okvir za rad Arhus centara za period 2022-2027, priručnik za rodno usmjerenje aktivnosti Arhus centara, te analiza potreba i trenutni status uspostavljanja petog Arhus centra, koji bi pokrивao područje Hercegovine. Učesnici sastanka ukazali su na potrebu nastavka umrežavanja, jačanja kapaciteta za finansijsku održivost centara, kao i više angažmana na implementaciji trećeg stuba Arhuške konvencije – pravo na pristup pravosuđu po pitanjima zaštite okoliša. Iako su bosanskohercegovački centri daleko aktivniji na tom području od ostalih centara u Evropi i Aziji, još uvijek je nedovoljan broj pokrenutih postupaka pred sudovima i tužilaštvima protiv zagađivača i svih drugih subjekata koji nanose štetu životnoj sredini.

30.3.2022. učestvovali smo u potpisivanju Etičkog kodeksa za organizacije civilnog društva u BiH u Zenici, u organizaciji Koalicije za borbu protiv mržnje Positive Tolerance i uz podršku Misice OSCE u BiH i Centra za promociju civilnog društva. 31. mart – 1.4. smo prisustvovali na Jahorini pripremi aplikacije za projekat Analiza rada i transparentnosti rada okolišnih inspekcija, u organizaciji NDI

1.4.2022. smo prisustvovali na dva online sastanka: sastanak Eko BiH mreže i sastanak regionalne mreže za poglavlje 27

5.4.2022. prisustvovali smo radnom sastanku tima za praćenje realizacije Kantonalnog ekološkog akcionog plana.

5.4.2022. zajedno se još 35 organizacija civilnog društva poslali smo zajedničko pismo predsjednici Evropske komisije Ursuli von der Leyen, pozivajući EU da prestane promovirati upotrebu zemnog gasa na Zapadnom Balkanu. U tom pismu smo pozvali Komisiju EU da poveća ulaganja u održivu energiju, trenutno zanemarenu u regionu, umjesto da nastavi promovirati zemni gas.

Od 6. do 8.4.2022. godine učestvovali smo na konferenciji Zeleni aktivizam i eko protesti u Podgorici u organizaciji Evropskog fonda za Balkan

12.4.2022. u kompaniji Arcelor Mittal Zenica prezentovali smo tehnička rješenja za otpadne vode i održali konsultacije u vezi okolinske dozvole.

15.4.2022. učestvovali smo online sastanku Eko BiH mreže

15.4.2022. koordinirali smo akciju sadnje drveća u gradu koje je kupljeno od donacije Zeničanke koja živi u Americi

19.4.2022. snimili smo prilog za emisiju Akroekologika (BHT)

19.4.2022. saradnik na izradi vizuelnog rješenja za kampanju zagovaranja proglašenja Parka prirode Babina-Tvrtkovac, angažovan je u okviru projekta kreirao je vizuelni identitet i kvalitetno rješenje za izgled plakata, banera, bedževa i majica. Uslijedile su nabavke materijala potrebnog za medijsku kampanju. Nabavljeno je 180 plakata, 465 bedževa, 3 roll-up banera, 2 promo-pulta i 20 majica za volontere. Tokom više radionica, održanih sa članovima Saveza izviđača grada Zenice, identifikovano je 20 volontera, koji su učestvovali u uličnim akcijama zagovaranja proglašenja Parka prirode Babina-Tvrtkovac.

21.4.2022. organizovali smo radionicu za novinare pod nazivom: „Istraživačko novinarstvo u zaštiti okoliša“. Radionica se sastojala iz dva dijela: prvi dio radionice je bio na temu energetske efikasnosti koji je vodio Zlatan Alibegović. Na drugom djelu radionice smo razgovarali o problemu otpadnih voda. Predavač na temu otpadnih voda je bio Dragan Šulović. Klimatske promjene i zagađenje okoliša neiscrpan su izvor tema za istraživačko novinarstvo. Za izvještavanje o tim temama, pored standardnih novinarskih vještina i znanja, neophodno je i poznavanje tehničke problematike u raznim oblastima. Za te informacije nije lako naći adekvatne izvore, a još teže je to predstaviti u kratkom vremenu koje redakcija i urednici daju novinarima za takve priloge. Eko forum je u dosadašnjoj veoma uspješnoj saradnji s medijima pružao sažete ali stručne informacije

o uzrocima, posljedicama i rješenjima zagađenja zraka. Zajedničke kampanje koje su se provodile prema široj javnosti već daju rezultate: raste broj i kvalitet mjernih stanica, zagađivači ugrađuju filtere, povećani su iznosi kazni za zagađivače, prosjeci koncentracija polutanata u zraku više nisu alarmantno visoki kao što su bili prije nekoliko godina. Pored zagađenja zraka, sada se moramo baviti i drugim temama, kao što su zagađenje voda i energetska efikasnost. Projekti za prečišćavanje otpadnih voda u BiH obično se realizuju tako što se donatorskim sredstvima uradi projekat, kojim se nametne tehnološko rješenje i pripremi kreditno zaduženje. Pri tome se ne vodi računa o tome da ima tehnologija koje stvaraju dodatne probleme, kao što je zbrinjavanje otpadnog mulja od aerobnog tretmana otpadnih voda ili utopljanje zgrada stiroporom. Srećom, postoje alternativna rješenja koja nisu štetna po okoliš, kao što je anaerobni tretman otpadnih voda sa iskorištenjem plina kao nusproizvoda ili utopljanje zgrada prirodnim materijalima. O tim temama se kod nas nedovoljno govori u medijima, a već se troše milionska sredstva za njihovu realizaciju. Upravo o ovim, ekološki prihvatljivijim tehničkim rješenjima moglo se više saznati na ovoj radionici

23.4.2022. učestvovali smo u snimanju reportaže o zagađenju u Zenici – Njemački novinar Lasse Brandig.

23.4.2022. u saradnji sa Savezom izviđača Grada Zenice i udruženjem Eko Tvrtkovac organizovali smo akciju potpisivanja peticije za proglašenje Parka prirode Babina-Tvrtkovac. U uličnoj akciji, koja je organizovana na tri lokacije u gradu Zenica prikupili smo oko 2.000 potpisa podrške, uz 300 potpisa na online anketi. Građani su nam dali podršku inicijativi, koja će rezultirati donošenjem kantonalnog Zakona o proglašenju Parka prirode Babina-Tvrtkovac i zaštitom 10% teritorije grada Zenice.

25.4.2022. snimili smo promotivni video za projekat BiH ESAP

10. i 11.5.2022. prisustvovali smo sastanku Eko HUBova u Pecki u organizaciji CPCD-a

12.5.2022. u našim prostorijama smo organizovali sastanak Koordinacionog odbora najveće mreže ekoloških udruženja u Bosni i Hercegovini. Mreža je uspostavljena kao rezultat EU projekta koji je okončan 2021. godine. Mrežu čini 38 organizacija iz svih dijelova Bosne i Hercegovine. Cilj ove mreže je razmjena informacija, zajednički rad, jačanje kapaciteta i međusobna podrška. U okviru mreže djeluju Koalicija za rijeke BiH i mreža Arhus centara u BiH. Mrežom upravlja koordinacioni odbor od 8 članova, koji je na današnjem sastanku usvojio konačni tekst etičkog kodeksa, formulara za prijem novih članova i informativnog letka za dalju popularizaciju mreže. Logističku podršku za današnji sastanak obezbijedila je Misija OSCE u BiH.

13.5.2022. pružili smo logističku podršku i učešće na protestu neformalne grupe građana „Pokret za preokret“ i „Čuvari Zenice“, a povod ovog protesta je nezadovoljstva urbanističkim razvojem grada Zenice.

18.5.2022. naš predstavnik je u Banja Luci učestvovao u snimanju podkasta „Srijedom u Centar“ u organizaciji „Centra za životnu sredinu“. Tema je bila o industriji u BiH i na koji način ona utiče na život građana.

U mjesecu maju nabavili smo betonske cijevi za roštilj u prirodi, ukupno 5 komada. Udruženje Eko-Tvrtkovac postavilo je cijevi na lokaciji bidićeg parka prirode.

21.5.2022. organizovana je druga ulična akcija sa volonterima iz Saveza izviđača grada Zenice. U dvije ulične akcije i online anketi prikupili smo više od tri hiljade potpisa podrške proglašenju Parka prirode na teritoriji grada Zenice.

Finalna aktivnost projekta zagovaračke mreže - uređenje prostora i druženje volontera organizovana je u dijelu potencijalnog zaštićenog područja, Park Postojan, Bijela bara i Radinovići. Ovdje je stotinjak dječaka i djevojčica iz dvije zeničke osnovne škole (jedna iz ruralnog, jedna iz urbanog područja Zenice), kao i zenički izviđači, naučilo više o svom okruženju, značaju brige o prirodi i zaštite prirode, o svom prirodnom i kulturnom naslijeđu, a imali su priliku i da uživaju u blagodatima prelijepe prirode ovih krajeva, kao i da se dobro zabave. Ovom prilikom, zasađeno je prvo drvo prijateljstva među djecom, ljubiteljima prirode.

25. i 26.5.2022. prisustvovali smo na webinaru Saradnja sa lokalnom zajednicom u organizaciji CPCD-a

30.5.2022. prisustvovali smo sastanku radne grupe za praćenje i realizaciju Akcionog plana za zrak za područje ZDK.

30. i 31.5.2022. naši predstavnici su u Neumu prisustvovali radionici o pripremi aplikacije za projekat Analiza rada i transparentnosti rada okolišnih inspekcija, u organizaciji NDI

22.6.2022. u sali Gradskog vijeća Zenica organizovali smo javnu tribinu “Odgovori na energetska krizu – kako obezbijediti stabilno grijanje grada Zenice naredne zime?”. Prof.dr. Mirza Kušljugić iz Tuzle prezentirao je temu “Energetska tranzicija i sigurnost snabdijevanja u Jugoistočnoj Evropi”. Ukazao je da se cijena oklijevanja pri donošenju investicionih odluka i pogrešnih odluka sada skupo plaća, a da će cijena novih pogrešnih odluka (na primjer oslanjanje na zemni gas) biti još veća. Rješenja na kojima treba bazirati borbu s energetska krizom vidi u građanskoj energiji (poticanje koncepta prosumera, investicije u solarne panele i skladišta energije na individualnim stambenim objektima), štednji i racionalnom korištenju energije i energetska menadžment (kontinuirano praćenje korištenja energije i poboljšanje performansi sistema). Vrijeme jeftine energije iz fosilnih goriva je prošlost. Prof.dr. Edin Berberović iz Zenice predstavio je koncept toplotnih pumpi kao najefikasnijeg rješenja za zagrijavanje, pod uslovom da se električna energija proizvodi iz obnovljivih izvora. Investicije u takve sisteme jesu visoke, ali samo zato što su postojeći koncepti, zasnovani na fosilnim gorivima koja i zagađuju zrak i doprinose klimatskim

promjenama, subvencionirani i imaju nerealnu cijenu. Pokazana je detaljna računica za različite koncepte zagrijavanja prostora po sadašnjim cijenama, i objašnjene su različite tehnologije toplinskih pumpi. Ta tehnologija više nije alternativa, nego je treba posmatrati kao najefikasniji koncept za grijanje i hlađenje prostora u kojima boravimo. Na javnoj tribini, učestvovalo je samo dvadesetak građana Zenice. Nakon zanimljivih prezentacija univerzitetskih profesora iz Tuzle i Zenice, kroz diskusiju se moglo zaključiti da nas čeka teška i neizvjesna zima, da možemo očekivati redukcije u snabdijevanju i toplotne i električne energije. Mali odziv građana pokazao je da smo nespremni i nezainteresovani za ovaj problem, iako postoje tehnička rješenja kojima bismo energiju mogli racionalnije trošiti i tako odgovoriti na izazove energetske krize.

30.6.2022. učestvovali smo u Sarajevu na konferenciju pod nazivom "Okolišna demokratija u Bosni i Hercegovini: Provedba Arhuske konvencije u zakonodavstvu i praksi". Ova konferencija je organizovana od strane Češka organizacije Arnika Association i Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, u saradnji sa Koalicijom za zaštitu rijeka Bosne i Hercegovine i Centrom za životnu sredinu Banja Luka. Cilj konferencije, koja je okupila predstavnike institucija vlasti u BiH i organizacija civilnog društva, bio je da se identifikuju konkretni koraci za jačanje okolišne demokratije u zemlji, kao i da se predstavi Nacionalni izvještaj i Izvještaj iz sjene o provedbi Arhuske konvencije u BiH. Eko forum je ranije koordinirao ili učestvovao u izradi alternativnih izvještaja o provedbi Arhuske konvencije, a ovaj put učestvovali smo u izradi zvaničnog izvještaja za Bosnu i Hercegovinu, zajedno s drugim Arhus centrima u BiH.

30.6.2022. godine uputili smo naše komentare, prijedloge i sugestije Federalnom ministarstvu okoliša i turizma na dokument Federalna strategija zaštite okoliša 2022. – 2032. te SPUO dokument. Projekat ESAP 2030+ predstavlja odgovor Ambasade Švedske u BiH na molbu za pomoć u izradi strategije okoliša i akcionog plana za cijelu BiH, sa strategijama i akcionim planovima za sva četiri nivoa, koju su ovoj ambasadi uputili nadležni organi na nivou BiH, Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH), Republike Srpske (RS) i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (BD BiH).

7.7.2022. dobili smo odgovor od Gradske inspekcije na naš upit Kantonalnoj rudarsko-geološkoj inspekciji 28.4.2022. Kompletnu priču o prebacivanju odgovornosti inspekcija smo objavili na našoj WEB stranici: <https://www.ekoforumzenica.ba/2022/07/16/nije-do-mene-kratka-prica-o-inspekcijama/> Željeli smo ovom kratkom pričom da skrenemo pažnju neefikasnost inspekcija

1.8.2022. godine Federalno ministarstvo okoliša i turizma objavilo je na svojoj službenoj stranici da stavlja javnosti na uvid Dopunjeni zahtjev za izdavanje okolišne dozvole privrednog društva Arcelor Mittal Zenica. Eko forum je istog dana tu informaciju prosijedio putem svojih društvenih mreža, te web stranice Eko foruma ostalim zainteresovanim stranama: građanima, OCD i relevantnim institucijama koje ova tema zanima. Federalno ministarstvo okoliša i turizma je ostavilo rok od 30 od dana javnog objavljivanja za dostavljanje primjedbi. Od zvanične objave

ovog zahtjeva vršili smo analizu tog dokumenta od 276 stranica. Uočili smo dosta nelogičnosti u ovom dokumentu, te smo pripremili primjedbe koje smo dostavili Federalnom ministarstvu okoliša i turizma u traženom roku. U želji da se javnost što više uključi u ovaj proces, dogovorili smo sa Federalnim ministarstvom okoliša i turizma da Eko forum organizuje javnu raspravu. Otežavajuća okolnost je što se radilo o vremenu kad je većina zaposlenih u institucijama na godišnjem odmoru.

4.8.2022. pisali smo gradskoj upravi Zenica s ciljem da dobijemo informaciju o inicijativi proglašenja Parka prirode Babino-Tvrtkovac, što je nastavak aktivnosti iz projekta zagovaračke mreže Misli o prirodi!.

Nakon učestalih poziva naših sugrađana da se nešto poduzme početkom augusta uputili smo Federalnoj upravi za inspekcijske poslove zahtjev za inspekcijskim nadzorom u kompaniji Arcelor Mittal Zenica radi enormnog zagađenja koje je bilo tih dana, jer građani nisu znali kome se osim nama mogu požaliti na velike koncentracije prašine i smrada koji je bio nesnosan tih vrućih ljetnih dana.

Također smo uputili i zahtjev o pristupu informacija kompaniji Eastern Mining o izvještaju istraživanja biodiverziteta na lokalitetu rudnika Rupice i otvorenog kopa Veovača, općina Vareš, za koji smo saznali na javnoj tribini organizovanoj povodom ekološkog incidenta na teritoriji Kaknja.

Zahtjevom za pristup informacijama o rezultatima izvršenih kontinuiranih i periodičnih mjerenja emisija štetnih materija u zrak iz oba dimnjaka, te izvršenih mjerenja nivoa buke kompanije Toplana d.o.o. Zenica za 2021. godinu tražili smo od Federalnog ministarstva okoliša i turizma. Drugi zahtjev pristupu informacijama koji smo uputili ovom ministarstvu se odnosio na rezultate mjerenja kancerogenih polutanata u okruženju koksare Arcelor Mittal Zenica.

Poslali smo i urgenciju Ministarstvu prostornog uređenja, promet i komunikacije i zaštite okoline ZDK u vezi inicijative Eko foruma za pokretanje izmjene prostornog plana ZDK (tu inicijativu smo uputili ovom ministarstvu još 28.12.2021. godine, ali nismo dobili nikakav odgovor).

8.8.2022. Gradska uprava Zenica nam je poslala pismeno odobrenje za korištenje sale Gradskog vijeća u svrhu organizovanja javne rasprave u vezi zahtjeva za izdavanjem okolinske dozvole za pogone i postrojenja kompanije Arcelor Mittal Zenica.

16.8.2022. Eko forum Zenica, u saradnji s gradskom upravom i Federalnim ministarstvom okoliša i turizma organizovao je javnu raspravu o podnesenom zahtjevu o okolinskoj dozvoli za ArcelorMittal. Od svih pozvanih institucija odazvali su se samo predstavnici Federalne uprave za inspekcijske poslove a i zainteresiranost građana je bila jako loša.

17.8.2022. na Boračkom jezeru predstavnik Eko foruma je održao predavanje za Savez izviđača grada Zenice o klimatskim promjenama i problemima zaštite okoline.

18.8.2022. Federalno ministarstvo okoliša i turizma nam je dostavilo dva jako bitna dokumenta koja smo im tražili: Podaci o kontinuiranom mjerenju štetnih materijala u zrak kompanije Toplane d.o.o. Zenica i Rezultati mjerenja kancerogenih polutanata u okuženju koksare kompanije Arcelor Mittal Zenica.

24.8.2022. učestvovali smo u snimanju foto-reportaže o našem aktivizmu. Fotograf Lukas Ratus iz Njemačke je proveo s nama cijeli dan.

U zakonskom roku, nakon provedene javne rasprave i detaljne analize dokumentacije poslali smo Federalnom ministarstvu okoliša i turizma naše mišljenje o dopunjenom zahtjevu za izdavanje okolišne dozvole za pogone i postrojenja kompanije Arcelor Mittal Zenica.

Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog kantona smo uputili zahtjev za pristup informacijama u vezi provođenja istrage za finansijske malverzacije kompanije ArcelorMittal Zenica, za koje je bio formiran predmet u tužilaštvu nakon odluke o neprovođenju istrage po krivičnoj prijavi za onečišćenje okoliša podnesenoj 2015. godine.

Agenciji za vodno područje rijeke Save smo uputili zahtjev za pristup informacijama u vezi obnove vodne dozvole za ArcelorMittal Zenica koja je istekla u julu 2021.

31.8.2022. naš predstavnik je imao intervju za radio stanicu Običan radio iz Mostara.

5.9.2022. u našim prostorijama organizovali smo press-konferenciju o rezultatima mjerenja kancerogenih polutanata u okuženju koksare kompanije Arcelor Mittal Zenica. Koksara je pogon kojim se proizvodi visokokalorično gorivo za metaluršku proizvodnju, te koksni plin kao energetski resurs. Procesom koksovanja nastaje i znatna količina štetnih tvari kao što su sumporvodonik, katran, benzen, toluen, ksilen, amonijak itd. Te štetne tvari mogu biti gasovite (benzen i druge volatilne organske supstance – VOC) ili se mogu nalaziti u česticama prašine (benzo(a)piren i drugi policiklički aromatski ugljovodici – PAH). Hronično izlaganje i relativno malim količinama benzena dovodi do glavobolje, gubitka apetita, umora, pospanosti, nervoze, psiholoških smetnji te bolesti krvnog sistema (oštećenje koštane srži, anemija, leukemija). Učestali doticaj kože s benzenom izaziva sušenje, upalu, dermatitis kao i pojavu plikova. Povećane koncentracije benzena imaju kancerogeni učinak i genotoksični utjecaj na ljudsko tijelo. Benzo(a)piren visoko je kancerogen, negativno utječe na funkciju mozga, smanjuje broj leukocita u krvi, smanjuje lučenje polnih hormona, a može dovesti i do oštećenja i mutacija DNK. Kratkoročna izloženost dovodi do crvenila i iritacije kože i očiju, dok dugotrajna izloženost može dovesti do promjena na koži, oštećenja fetusa, pojave bronhitisa, te raka kože i pluća. Kako se radi o zagađujućim materijama koje su po ljudsko zdravlje opasnije nakon dugotrajnog izlaganja, ne postoje propisane granične

vrijednosti za satne i dnevne prosjeke koncentracija. Propisana je samo ciljna vrijednost za zaštitu zdravlja ljudi na godišnjem nivou koja iznosi 5 µg/m³ za benzen, odnosno 1 ng/m³ za sadržaj benzo(a)pirena u uzorcima lebdećih čestica PM₁₀. Satne koncentracije benzena registrovane u okolni koksare kretale su se od 1,3 do 1279, a dnevni prosjeci od 20 do 228 µg/m³. Satne koncentracije u prosjeku su 18 puta veće od ciljne vrijednosti za zaštitu zdravlja ljudi. Maksimalna satna koncentracija zabilježena je u posljednjoj sedmici marta i iznosila je 1279 µg/m³, što je 255 puta iznad ciljne vrijednosti! Dnevni prosjeci koncentracija benzo(a)pirena u prašini kretali su se od 1,4 do 58,6 ng/m³. Izmjerene koncentracije u prosjeku su 12 puta veće od ciljne vrijednosti za zaštitu zdravlja ljudi, a najveća izmjerena vrijednost bila je čak 58 puta veća od ciljne vrijednosti. U izvještaju se navodi da je potrebno izvršiti mnogo više mjerenja da bi se donijeli odgovarajući zaključci, ali ovakvi rezultati su alarmantni. Koksara ispušta ove kancerogene materije već 14 godina, a svi pokušaji da se vlasnik natjera da investira u smanjenje ovih emisija bili su neuspješni.

15.9.2022. smo učestvovali na sastanku interesnih strana u okviru projekta „Poboljšanje registara ispuštanja i prijenosa zagađujućih materija (PRTR) u zemljama Zapadnog Balkana i Republici Moldaviji“ koji se održao Sarajevu u organizaciji Resursnog centra za okoliš (REC). PRTR je za Zenicu izuzetno važan jer Eko forum već 14 godina pokušava da industrijsko zagađenje iz zeničkih metalurških postrojenja dovede u zakonom propisane okvire. Svi naši pokušaji se zasnivaju na činjenicama, koje su često nedostupne, iako zakon kaže da moraju biti javne. Da bi se podaci o kvalitetu zraka u Zenici doveli u vezu s emisijama, vršili smo pritisak na nadležne da se obezbijede pouzdana mjerenja. Naše krivične prijave bile su odbačene "zbog nedostatka dokaza" jer ta mjerenja nisu bila ni dovoljna ni kvalitetna. Procedura javne rasprave prilikom izdavanja okolinske dozvole 2017. godine pokazala je da sistemi za automatski monitoring emisija na dimnjacima ArcelorMittal Zenica nisu bili postavljeni u skladu sa standardima, što je dovelo u sumnju sve prethodno prikupljene podatke o emisijama, i tako ukazalo na nedostatke PRTR u BiH. Na inicijativu civilnog društva, izmjenama Zakona o zaštiti okoliša FBiH stvoreni su uslovi da se smanji broj operatera koji dostavljaju podatke u registar, po uzoru na druge države, čime je znatno olakšan rad registra i podaci su "očišćeni od balasta". Međutim i dalje nedostaje mehanizam validacije podataka koje dostavljaju zagađivači, a podaci iz registra su dostupni isključivo na upit. Teško je znati kako formulisati te upite ako ne znate šta se nalazi u registru. Zbog svega toga, izuzetno je važno imati javno dostupan PRTR, kako bi i javnost imala priliku da analizira te podatke, identifikuje probleme i njihove uzroke, te na osnovu toga vrši pritisak na nadležne institucije. Prema našem dosadašnjem iskustvu, uspjeh REC-ovog pokušaja da se PRTR ponovo uspostavi zavisi isključivo od institucija države i entiteta. Ne smije se ponoviti situacija da gašenjem projekta prestane održavanje sistema. Treba prevazići nedostatke zakona o javnim nabavkama, nedostatak kadrova u ministarstvima, te očite političke opstrukcije koje entitetsku nadležnost koriste kao izgovor da se ne ratifikuje PRTR protokol. Održavanje sistema mora biti kvalitetno riješeno, bilo vlastitim kapacitetima institucija ili korištenjem usluga vanjskih dobavljača. Civilno društvo mora biti uključeno u proces konsultacija za uspostavljanje sistema,

kako bi se ograničeni kapaciteti institucija nadoknadili aktivizmom i kapacitetima civilnog društva. Civilno društvo ima snagu da razoruža izgovore zagađivača ukoliko ga institucije tretiraju kao partnera a ne kao kritičara.

22.9.2022. član našeg tima dao je izjavu za televiziju Zenica u vezi svjetskog dana bez automobila

25.9.2022. naš predstavnik učestvovao je kao panelista na Saboru politikologa u Beogradu. Tema je bila pogled na energetske krize na Zapadnom Balkanu sa aspekta Evropskih integracija.

26.9.2022. dali smo izjavu na TV Zenica u vezi početka grejne sezone u gradu Zenica i problemima između JP Grijanje Zenica i Toplane d.o.o. Zenica

27.9.2022. dobili smo zvaničan odgovor direktora grijanja da je JP Grijanje za narednu sezonu potpisalo ugovor sa preduzećem Toplane d.o.o. Zenica, umjesto s kompanijom ArcelorMittal. Ta informacija nam je važna u sklopu kampanje praćenja odgovornosti za zagađenje zraka, koja se prebacuje sa koksare na toplanu i obrnuto.

29.9.2022. učestvovali smo na panel diskusiji „O industrijskom nasilju i zagađenju u Bosni i Hercegovini“ u kinu Meeting Point u Sarajevu sa projekcijama filma „Transforming Tomorrow“ i „Ovo je naša kuća“. Na diskusiji smo dogovorili saradnju sa Institutom za genetički inženjering Ingeb Sarajevo u vezi ispitivanja genotoksičnosti polutanata u zraku kod stanovništva Zenice.

29.9.2022. na zvaničnoj web stranici Federalnog ministarstva okoliša i turizma objavljen je Javni uvid u nacrt rješenja o okolišnoj dozvoli za operatera ArcelorMittal Zenica.

30.9.2022. u prostorijama Eko foruma održali smo sastanak sa studentima pravnog fakulteta i njihovom profesoricom Dr.sc.Dženana Radončić. Cilj sastanka je bio uspostavljanje saradnje sa organizacijom ELSA (Evropskom asocijacijom studenata prava), te dogovori oko buduće saradnje i organizovanje treninga za studente pravnog fakulteta iz oblasti ekološkog prava.

Isti dan uputili smo Zahtjev Gradskoj upravi Zenica zahtjev za uređenjem zelene površine ispred naših prostorija. Prije podnošenja ovog zahtjeva za odobrenjem uređenja zelene površine kontaktirali smo Sektor za komunalne poslove i ekologiju i već usmeno dobili odobrenje ali iz proceduralnih razloga morali smo zvanično uputiti ovaj zahtjev da bi oni dobili i urbanističku saglasnost od Službe za urbanizam grada Zenice.

5.10.2022. godine u prostorijama Eko foruma organizovali smo sastanak sa Federalnom upravom za inspeksijske poslove. Na sastanku smo sa inspektorima razgovarali o okolinskoj dozvoli za pogone i postrojenja kompanije Arcelor Mittal Zenica.

6.10.2022. godine smo Federalnom ministarstvu okoliša i turizma uputili Primjedbe, sugestije i mišljenja na prijedlog rješenja o okolišnoj dozvoli za operatora ArcelorMittal Zenica

9.10.2022. uputili smo primjedbe i sugestije na nacrt Pravilnika o registru zagađivača i zagađivanja

U Briselu je 11. i 12.10.2022. u organizaciji WWF (World Wild Fund) organizovan sastanak regionalne mreže organizacija civilnog društva koje prate napredak zemalja u procesu evropskih integracija za poglavlje 27 Upitnika EU (zaštita okoliša). Na sastanku su iz Bosne i Hercegovine učestvovali predstavnici Eko foruma Zenica i WWF Adria.

13.10.2022. Održali smo sastanak sa osobljem misije OSCE-a: konsultacije sa budućom saradnjom i tom prilikom smo dobili laptop, donaciju od OSCE-a.

14.10.2022. održan je online sastanak za pripremu aplikacije za projekat „Održiva reindustrijalizacija poslovnih zona u dunavskom regionu“. Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte Zeničko-dobojskog kantona je obavila inicijalne razgovore sa potencijalnim vodećim partnerom, Privredna komora Slovenije, sa ciljem formiranja projektnog konzorcija i pripreme prijedloga projekta iz prioriteta 4 - Bolja saradnja u upravljanju dunavskom regijom. Eko forum se pridružio ovom konzorciju.

19.10.2022. dobili smo komentare na naše primjedbe na mjere u okolišnoj dozvoli za pogone i postrojenja kompanije Arcelor Mittal Zenica (Matrica komentara, dokument je u prilogu ovog izvještaja)

19. i 20.10.2022. učestvovali smo na godišnjem sastanku Arhus centara u Beču i održali prezentaciju na temu: uloga Arhus centara u jačanju mira i sigurnosti, te učešće na treningu finansijske održivosti Arhus centara

21.10.2022. Federalnom ministarstvu okoliša i turizma uputili smo dopis u kojem smo reagovali na komentare koje smo dobili 19.10.2022, na matricu komentara. Tom prilikom zakazujemo sastanak u Federalnom ministarstvu okoliša i turizma povodom ovih naših komentara i izdavanja okolinske dozvole za pogone i postrojenja kompanije Arcelor Mittal Zenica.

26.10.2022. održan je sastanak u Federalnom ministarstvu okoliša. Sastanku su prisustvovali: predstavnici kompanije Arcelor Mittal, predstavnici Ministarstva i predstavnici Eko foruma.

26.10.2022. učestvovali smo na tribini Manifest čuvara okoliša za energetska budućnost Bosne i Hercegovine

U toku mjeseca oktobra smo imali niz sastanaka i korespondencija sa Gradskom upravom Zenica: Sektor za ekologiju i komunalne poslove i Službom za urbanizam u vezi uređenja zelene površine ispred prostorija Eko foruma.

27.10. 2022. u prostorijama Eko foruma održan je trening za studente pravnog fakulteta iz oblasti okolišnog prava. Dr.sc. Dženana Radončić, docentica na Katedri za građansko pravo Pravnog

fakulteta Univerziteta u Zenici održala je izvrsno predavanje i uvela studente u ovu oblast. Zatim je kroz studiju slučaja iz prakse, parnice koja se vodila na Općinskom sudu u Zenici, zajedno sa studentima analizirala konkretan primjer i propuste koje su se desili u toku ovog postupka. Cilj ovog treninga je bio da se ohrabre mladi pravници da koriste treći stub Arhuške konvencije – pravo na pristup pravosuđu za zaštitu okoliša.

28.10.2022. sastanak u Stručnoj službi za razvoj i međunarodne projekte Zeničko-dobojskog kantona sa predstavnicima agencije Zeda u vezi razmjene informacija o deponiji Rača kao potencijalanoj lokaciji za projekat „Održiva reindustrializacija poslovnih zona u dunavskom regionu“

1.11.2022. u Brezi je organizovana javna tribina pod nazivom „Manifest za energetska budućnost BiH“ – naš predstavnik je učestvovao u panel diskusiji. Naredni dan, 2.11.2022. ista tribina je organizovana i u Kaknju, ponovno je naš predstavnik učestvovao u panel diskusiji.

Od 3. do 5.11.2022. organizovana je konferencija u Sarajevu „Oslobodi rijeke 2022“ u organizaciji Koalicije za zaštitu rijeka Bosne i Hercegovine, Centra za životnu sredinu i Arnike (Češka Republika) u saradnji sa ACT Foundation BiH. Mi smo također aktivno učestvovali na ovoj konferenciji.

5.11.2022. naš predstavnik je održao radionicu za mlade na temu zagađenja zraka i zaštite okoliša u termama Ozren kod Gračanice, u organizaciji Centra za ekologiju i energiju iz Tuzle, na kojoj su učestvovali studenti organizacije ELSA iz Zenice, koje smo ranije animirali da se prijave na taj projekat.

10.11.2022. godine učestvovali smo na okruglom stolu „Dijalog civilnog sektora i vjerskih zajednica u oblasti zaštite okoliša“, Sarajevo u organizaciji Arhus centra Sarajevo.

10.11.2022. Učestvovali smo na završnoj konferenciji IMPAQ projekta i prezentaciji rezultata u organizaciji Švedske agencije za zaštitu okoliša

14.11.2022. u našim prostorijama je održan sastanak sa direktorom regionalne deponije Moščanica. Tom prilikom nas je direktor upoznao sa realizacijom zaključaka našeg prethodnog sastanka, a to je: iskorištenje deponijskog plina za proizvodnju energije i prečišćavanje procjednih voda sa deponije.

15.11.2022. oniline učešće na sastanku radne grupe za kvalitet zraka u organizaciji Američke ambasade. Isti dan smo imali također održali online sastanak sa članicom Evropskog parlamenta, iz komiteta za zaštitu okoliša.

15. i 16.11.2022. Udruga Dinarica predstavnik WWF Adria u BiH, u saradnji sa Udruženjem Fojničana iz Maglaja (Eko HUB Maglaj) i Eko forumom (Eko HUB Zenica) okupili su u Zenici

predstavnikе desetak udruženja iz Zeničko-dobojskog kantona, između ostalih planinarskih društava sa brojnim članstvom, poput Željezare, Poštara, Vedra i tesličkog Očauša, koji su imali priliku upoznati se sa inicijativama i zagovaračkim aktivnostima na unapređenju zaštite prirode kroz povećanje broja zaštićenih područja poteklih iz Koalicije za zaštićena područja Zeničko-dobojskog kantona, kao i teškoćama s kojima se udruženja iz njenog sastava nose u borbi za zaštitu prirode na ovom području. Ovom prilikom potvrđen je zajednički interes na zaštiti prirode u Zeničko-dobojskom kantonu i iskazana spremnost na saradnju u borbi za proglašenje novih zaštićenih područja prirode u ovom dijelu Bosne i Hercegovine. Sa predstavnicima više općina iz Zeničko-dobojskog kantona, Kantonalne uprave za šumarstvo i zeničke Šumarije, aktivisti iz Koalicije za zaštićena područja održali su zatim stručne konsultacije o mogućim modelima rada i finansiranja buduće kantonalne javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima. Namjera nam je bila na jednom mjestu okupiti predstavnike nadležnih institucija, čuti stručna mišljenja nadležnih i otvoriti konstruktivnu diskusiju o prihvatljivosti predloženih rješenja za Zeničko-dobojski kanton, na primjeru dobrih praksi u Javnoj ustanovi za zaštićena područja Kantona Sarajevo. Istog dana održan je i sastanak Inicijative za kreiranje Mreže za zaštitu prirode Bosne i Hercegovine, u kojem su učestvovalе organizacije civilnog društva iz cijele BiH, koje smo prepoznali kao potencijalne članice Mreže na osnovu njihovih dosadašnjih aktivnosti u oblasti zaštite prirode, posebno u domenu proglašenja novih zaštićenih područja i unapređenja upravljanja zaštićenim područjima u BiH, ali i drugih vezanih aktivnosti. Razmotreni su zajednički problemi, a učesnici su se usaglasili oko zajedničkih stavova, prepoznajući potrebu za sistemskim rješenjima u ovoj oblasti. Učesnici su se složili oko inicijalnih aktivnosti na uspostavi Mreže za zaštitu prirode Bosne i Hercegovine, a uskoro će biti izrađen polazni okvir za akcioni plan za naredni period, te dogovoren zajednički nastup prema institucijama i organima vlasti.

19.11.2022. analizirana je vodna dozvola koju je Agencija za vodno područje rijeke Save izdala kompaniji Arcelor Mittal Zenica, pripremljena je i upućena žalba Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na izdatu vodnu dozvolu.

Nakon prikupljenih ponuda za uređenje zelene površine ispred naših prostorija, odlučili smo se za najjeftiniju ponudu i pristupili realizaciji te aktivnosti. Nakon završenog uređenja, postavljena je informativna tabla. Ovim uređenjem poslali smo poruku javnosti kakav grad želimo, sa još više urbanog zelenila koje će nas štiti koliko- toliko od enormnog zagađenja zraka u našem gradu. Ova aktivnost je urađena u saradnji sa gradskom upravom Zenica, odnosno sa resornim službama: Služba za komunalne poslove i ekologiju (ova služba nam je pomogla oko idejnog rješenje uređenja prostora) i Službom za urbanizam (ova služba nam je također dala zvanično odobrenje za ovu aktivnost).

U toku realizacije projekta Eko HUB (maj 2020- juli 2022) jedna od inicijativa, koja je prihvaćena od strane Ministarstva obrazovanja, je bila kupovina prečistača zraka u učionicama, te praćenje

zdravlja učenika od strane Zavoda za javno zdravstvo ZDK. Ministarstvu smo predložili da kupe nekoliko prečistača zraka za škole koje se nalaze neposredno uz željezaru Arcelor Mittal Zenica. Za vrijeme ekstremnog zagađenja zraka (decembar- februar) cilj je obezbijediti djeci zrak koji je prihvatljiv za rad i boravak u učionicama. Iako su izdvojena sredstva iz budžeta ZDK za nabavku prečistača zraka u učionicama škola koje gravitiraju željezari, škole nisu sprovele nabavke istih. Također, ni Institut za zdravlje i sigurnost hrane nije imao nikakvih aktivnosti u vezi ovog pilot projekta. U narednom periodu namjeravamo intenzivirati razgovore s Ministarstvom i Institutom kako bi se ovaj projekat što prije počeo realizovati.

24.11.2022. održan je sastanak radnog tima za praćenje realizacije KEAP (Kantonalnog Ekološkog Akcionog Plana) za ZDK, a naš predstavnik je dio ovog radnog tima. Rezultat sastanka je usaglašena analiza implementacije koja je urađena po metodologiji koju smo mi koristili u našem alternativnom izvještaju 2020. godine i koja je upućena Skupštini ZDK na usvajanje. Nakon toga, održali smo sastanak u Ministarstvu za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline ZDK u vezi u vezi inicijative brisanja hidroelektrana iz prostornog plana ZDK. U prostornom planu ZDK 2009-2029 (Sl. novine ZDK 4/09) u poglavlju "2.9.2. Planirana elektroenergetska infrastruktura" navedeno je 38 potencijalnih hidroelektrana na vodotocima I kategorije Usora, Krivaja i Bosna i 39 potencijalnih hidroelektrana na vodotocima II kategorije. Parlament Federacije 24. juna 2020. godine usvojio je "Deklaraciju o zaštiti rijeka" i izglasao zaključak o potpunoj zabrani gradnje malih hidroelektrana na cijeloj teritoriji FBiH. Tim zaključkom je dat rok Vladi FBiH od tri mjeseca da izvrši analizu i predloži izmjene u zakonodavstvu što će omogućiti provođenje ove zabrane u praksi. Ovu inicijativu smo 28.12.2021. godine uputili ministarstvu. Na sastanku smo dobili informaciju da ništa konkretno nije urađeno, jer se nakon oktobarskih izbora čeka smjena u Ministarstvu i do novog formiranja vlasti ova naša inicijativa je ostaje na čekanju. Čim se formira nova Vlada ZDK nastavićemo zagovaranje ove inicijative.

24.11.2022. učestvovali smo na sastanku Eko HUB-ova u Sarajevu, u organizaciji CPCD-a. Na sastanku smo razgovarali o nastavku projekta Eko HUB.

U ovom mjesecu završen je i objavljen dokument „Analiza zagađenosti zraka u Zenici“ na našoj web stranici. Ovaj dokument predstavljen je na press konferenciji koja je održana dana 28.11.2022. u našim prostorijama.

29.11.2022. održali smo sastanak sa nadležnim službama grada Zenice i grada Kaknja u vezi realizacije LEAP-a (Lokalnih akcionih planova) i drugih planskih dokumenata za zaštitu okoliša i energetske efikasnost. Od Sektora za ekologiju i komunalne poslove grada Zenice dobili smo informaciju da su konačno pripremili inicijativu za gradsko vijeće za proglašenje zaštićenog područja, koje smo mi zagovarali tokom 2021. i 2022. godine. Ta inicijativa bi se trebala naći na dnevnom redu vijeća u decembru 2022. godine.

30.11.2022. upućeno je pismo EBRD banci, nakon konsultacija sa organizacijom CEE BankWatch, u vezi okolinskih dozvola za toplanu Zenica i Arcelor Mittal Zenica. U pismu je detaljno obrazloženo na koji način se tim dokumentima prekršila proklamovana politika banke, a nakon dobijanja odgovora od banke, namjeravamo pokrenuti postupak pred mehanizmom za žalbe EBRD u Londonu.

1.12.2022. učestvovali smo u regionalnoj akciji "Drvo prijateljstva" koju Evropski fond za Balkan (EFB) sprovodi u saradnji s lokalnim partnerima u dvanaest gradova u regionu (Sarajevo, Zenica, Tirana, Peć, Podgorica, Skoplje, Smederevo, Bor..) i tom prilikom je istovremeno posađeno 800 sadnica u regionu. Mi smo dan posadili 50 sadnica u Zenici.

1.12.2022. godine predstavnik Eko foruma je učestvovao u radio emisiji na Federalnom radiju „Da li je moguće riješiti problem zagađenja zraka?!“

5.12.2022. godine objavljen je prilog na Federalnoj televiziji o problemu centralnog grijanja u našem gradu. U tom prilogu je predstavnik Eko foruma govorio o problemu toplane u Zenici.

7.12.2022. uputili smo pisma: Ministarstvu za prostorno uređenje, promet i komunikaciju i zaštitu okoline ZDK u kojem smo tražili da nabave i ugrade opremu za kontinuirano praćenje buke i vibracija u mjernoj stanici za kvalitet zraka u Tetovu. Isti zahtjev smo poslali i Univerzitetu u Zenici i Institutu „Kemal Kapetanović“ u Zenici. Taj dan smo poslali i zahtjev za hitno provođenje monitoringa difuznih i fugitivih emisija u zrak u pogonima ArcelorMittal Zenica, ovaj zahtjev je poslan Federalnoj upravi za inspekcijske poslove i Federalnom ministarstvu okoliša i turizma. Institut za zdravlje i sigurnost hrane i Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZDK smo pitali za informacije o realizaciji pilot-projekta monitoringa zraka u školskim učionicama u ZDK.

9.12.2022. organizovali smo akciju sadnje drveća. Naša sugrađanka, koja je željela ostati anonimna, poklonila je svome gradu 25 odraslih sadnica lipe i 25 odraslih sadnica jasena. Dobili smo i donaciju Unicredit banke za nabavku 10 odraslih sadnica gorskog javora. Sektor za ekologiju i komunalne poslove Grada Zenice nam je i ovaj put izašao u susret, i odlučili su podržati našu akciju tako što su nam odredili lokacije sadnje, pomogli oko izbora sadnica i preuzeli troškove sadnje.

10.12.2022. zajedno sa ELSA Zenica (Evropsko udruženje studenata prava Zenica) i fondacija Heinrich-Böll-Stiftung Sarajevo, u povodu Međunarodnog dana ljudskih prava, organizovali smo u Family centru "Ekran" projekciju nagrađivanog dokumentarnog filma "Transforming tomorrow" i panel diskusiju na temu čistog zraka kao ljudskog prava.

12.12.2022. učestvovali smo na prvoj godišnjoj konferenciji agilnog civilnog društva u BiH pod nazivom Civilka u organizaciji Centra za promociju civilnog društva.

13.12.2022. učestvovali smo na godišnjoj konferenciji projekta Misli o prirodi! u organizaciji Centra za promociju civilnog društva.

19.12.2022. godine u našim prostorijama je obavljena posjeta od strane predstavnika Centra za promociju civilnog društva (CPCD-a) . U toku ove posjete su predstavnici CPCD-a pregledali originalne dokumente nastavka projekta za period septembar, oktobar i novembar 2022.

Isti dan je u našim prostorijama održana i press konferencija na temu HE Janjići. Javno preduzeće Elektroprivreda BiH objavilo je na portalu javnih nabavki BiH 9.12.2022. godine tender za projektovanje, isporuku opreme, izgradnju i puštanje u pogon hidroelektrane Janjići snage 16,22 MW. Procijenjena ukupna vrijednost ugovora je 122 miliona KM (bez PDV-a). Tender je otvoren do 25.1.2023. godine. Studija o uticaju na okoliš za ovaj objekat pokazala je da bi njegova izgradnja negativno uticala na više aspekata okoliša, od kojih se izdvajaju: Potapanjem slapova, nestalo bi prirodno pročišćavanje rijeke Bosne od nitrata i fosfata i rijeka Bosna bi postala zagađenija. Promijenila bi se mikroklima u zeničkoj kotlini, koja zbog nepovoljne konfiguracije terena ima problem sa zagađenjem zraka, čime bi se to zagađenje dodatno pogoršalo. Spriječila bi se migracija riba od Dunava do vrela rijeke Bosne. Došlo bi do izumiranja ugroženih životinjskih vrsta sa crvene liste. Svi ovi razlozi bili su dovoljni njemačkoj banci KfW da pokrene postupak raskidanja sporazuma o dodjeli kredita u iznosu od 30 miliona eura za izgradnju hidroelektrane Janjići, ali rukovodstvo JP Elektroprivreda BiH ne odustaje od namjere da uništi rijeku Bosnu. Izgradnja hidroelektrane Janjići koštala bi skoro tri puta više od prosječne cijene vjetroelektrane i preko pet puta više od prosječne cijene solarne elektrane. Dok Bosna i Hercegovina ubrzano izdaje koncesije za izgradnju solarnih i vjetroelektrana stranim kompanijama, državna elektroprivreda se okomila na rijeke! Sva obnovljiva energija koju strane kompanije proizvedu u BiH vodiće se u bilansu drugih država, a mi nećemo više moći izvoziti električnu energiju proizvedenu u termoelektranama. Prošle godine, Bosna i Hercegovina izvezla je čak 42% proizvedene električne energije.

26.12.2022. održali smo sastanak u Federalnoj upravi za inspeksijske poslove u Sarajevu. Na sastanku smo razgovarali o problemima inspeksijskih kontrola, o važnosti inspeksijskih kontrola i unapređenju rada inspektora. Ovim sastankom smo željeli da uspostavimo partnerski dijalog sa ovom institucijom i da pokušamo da unaprijedimo njihov rad, da sagledamo probleme s kojim sa inspektori nose, te na koji način bi civilni sektor mogao da im pomogne a sve u cilju poboljšanja katastrofalnog stanja po pitanju zagađenja okoliša u našoj zemlji.

6.1.2023. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva uvažilo je žalbu udruženja Eko forum izjavljenoj na Rješenje Agencije za vodno područje rijeke Save o vodnoj dozvoli za ArcelorMittal Zenica i vratilo ga prvostepenom organu na ponovni postupak. U ponovljenom postupku, Agencija kao prvostepeni organ treba da uzme u obzir nedostatke zbog kojih je vodna dozvola poništena.

12.1.2023. održali smo sastanak sa učenicima devetog razreda OŠ " Skender Kulenović" Zenica koji su se zanimali za reciklažu otpada u Zenici.

17.1.2023. prisustvovali smo sastanku Eko HUBova u Sarajevu u organizaciji CPCD-a.

19.1.2023. ALBA Zenica je organizovala sastanak povodom njihovog projekta "Jačanje javne svijesti o sekundarnim sirovinama iz komunalnog otpada - CIRKULARNA EKONOMIJA".

Isti dan smo prisustvovali na sjednici Komisije za prostorno uređenje, stambeno-komunalnu politiku, infrastrukturu i zaštitu okolice ZDK. Poziv za sjednicu i zaključke iste šaljem o ovaj izvještaj. Usvojene su sve naše inicijative koje smo predložili: inicijativa izrade revidiranog plana upravljanja otpadom, aktivnosti formiranja javne institucije za upravljanje zaštićenim područjem, izmjene prostornog plana ZDK u kojem bi se preispitala opravdanost izgradnje hidroelektrana.

24.1.2023. resornom ministarstvu uputili smo dopis u kojem smo tražili informaciju o formiranju stručnog tima za početak registriranja i upravljanja javne institucije za upravljanje zaštićenim područjima.

26.1.2023. održali smo predavanje o kompostiranju organskog otpada, s namjerom da se ove aktivnosti pokrenu u ekološkim sekcijama osnovnih i srednjih škola na području našeg grada. Ova prezentacija bila je namijenjena nastavnom osoblju, radi upoznavanja sa ovom materijom. U školama koje pokazuju interes o provođenju ove ekološke mjere namjeravamo ovu prezentaciju održati i učenicima, članovima školskih ekoloških sekcija.

26.1.2023. održana je press konferencija na kojoj smo predstavili rezultate Projekta „Zaštita prirode na teritoriji grada Zenice“, koji je realizovan uz podršku CPCD-a i Švedske i u saradnji sa Udruženjem Eko Tvrtkovac i Savezom izviđača grada Zenice, tokom 2021. i 2022. godine. Sa ove press konferencije upućena je poruka nadležnima u Gradskoj upravi Zenice i Vladi Zeničko-dobojskog kantona da nije urađeno ništa iz njihove nadležnosti kako bi se pokrenula procedura zakonske zaštite prirodnih vrijednosti prostora čija je zaštita predviđena prostorno-planskim dokumentima. Više puta je Eko forum uputio Gradskoj upravi inicijativu za donošenje saglasnosti kojom bi se pokrenule aktivnosti na proglašenju zaštićenog područja Babina Tvrtkovac, uoči usvajanja novog programa rada Gradskog vijeća. Sredinom 2020. ta inicijativa je bez obrazloženja skinuta s dnevnog reda sjednice Vijeća, a nije je bilo ni u nacrtu programa rada vijeća za 2023. godinu.

30.01.2023. održali smo sastanak u INGEB (Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Univerziteta u Sarajevu) na kojem smo razgovarali o koracima zajedničke saradnje i realizacije istraživanja genotoksičnog uticaja aero zagađenja. Nakon što su, kao rezultat našeg zagovaranja, provedena mjerenja organskih polutanata u okolini koksare u martu i aprilu 2022, utvrđen je enormno visok sadržaj tih polutanata, koji mogu biti opasni po ljudsko zdravlje. Da bismo povezali

uzroke s posljedicama, odnosno koncentracije benzena i benzo-a-pirena u zraku sa eventualnim mutacijama DNK, potrebno je provesti ova istraživanja. Svi naši dosadašnji pokušaji da to provede Zavod za javno zdravstvo ZDK nisu urodili plodom, jer je Zavod pod prevelikim uticajem politike i ne žele da to urade. Kad budemo imali ove rezultate, moći ćemo vršiti dalji pritisak na institucije da se hitno smanjuju emisije ovih polutanata, karakterističnih za područja oko koksara. Ova analiza čak je bila uključena u Strategiju razvoja ZDK 2016-2020 (opet na našu inicijativu), ali nikad nije realizovana (Mjera 3.3.1.6. Genotoksikološki monitoring humane populacije izložene povećanom zagađenju). Nedavno je INGEB usvojio nove metode, koje ne zahtijevaju uzimanje uzoraka krvi. Kontrolisali bi se uzorci iz područja oko željezare i iz kontrolnog područja koje nije izloženo zagađenju, po programu koji bi sačinio INGEB. Na sastanku smo razgovarali o tehničkim detaljima planiranih uzimanja uzoraka.

31.1.2023. uputili smo Institutu za zdravlje i sigurnost hrane dopis u kojem smo tražili zvaničnu informaciju da li namjeravaju provoditi genotoksikološki monitoring humane populacije izloženom povećanom zagađenju, u svrhu pripreme za naša istraživanja. Isti dan uputili smo Institutu „Kemal Kapetanović“ zahtjev za ponudom za mjerenje policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAH) i volatilnih organskih supstanci (VOC) na lokaciji grada Visoko. Ova mjerenja su nam potrebna da bismo utvrdili da li je kontrolna grupa iz Visokog adekvatna za naša ispitivanja. Sredstva za provođenje tih mjerenja namjeravamo tražiti iz drugih izvora (saradnja sa Evropskim Fondom za Balkan iz Beograda).

Tokom mjeseca februara, zajedno sa drugim organizacijama iz mreže Eko-BiH radili smo na pripremi aplikacije za zagovaračke mreže "Misli o prirodi!". Također smo pripremili aplikaciju za "Response Hub" Evropskog fonda za Balkan iz Beograda, kako bismo obezbijedili dodatna sredstva za mjerenja PAH i VOC na kontrolnoj lokaciji. Pripremili smo plan mjerenja i obezbijedili ponudu Instituta "Kemal Kapetanović" za provođenje tih mjerenja. Krajem februara dobili smo informaciju da su sredstva u iznosu od 4.500 EUR odobrena i da ćemo moći provesti i ta mjerenja. U saradnji s federalnim hidrometeorološkim zavodom utvrdili smo pogodnu lokaciju za kontrolna ispitivanja – osnovna škola Tršće kod Kaknja.

U periodu od 1. do 7.2.2023. objavljeno je nekoliko TV i radio priloga u vezi incidenta sa ispuštanjem otpadnih voda u rijeku Bosnu (TV N1, BHT1, BH radio, Radio Federacije, RTV Zenica).

2.2.2023. organizovali smo prezentaciju o kompostiranju bilološkog otpada za predstavnike osnovnih i srednjih škola.

3.2.2023. organizovali smo sastanak sa stanovnicima Tetova. Razlog ovog okupljanja je bio da razgovaramo o problemima stanovnika po pitanju zagađenja i saslušamo njihove probleme. Tom prilikom smo predstavili našu aktivnost „Istraživanje genotoksičnog uticaja aero zagađenja“ i objasnili razloge zašto smo se odlučili na ova istraživanja. Zapazili smo da su podijeljena mišljenja

u vezi istraživanja, da postoji nekakav iracionalan strah ukoliko bi oni učestvovali. Prvi dio sastanka, druženja sa grupom stanovnika Tetova, nam je protekao u njihovom izlaganju ozbiljnih zdravstvenih problema, masovnosti malignih bolesti, njihovom svakodnevnom mukom sa zdravljem, nenormalnim količinama metalne prašine, nepodnošljivom zagađenju. Drugi dio sastanka kada smo im objasnili da želimo da uradimo ispitivanje koje će dokazati upravo sve ono na šta se oni žale, smo proveli u ohrabrivanju prisutnih da učestvuju u ovom istraživanju. Ovo je je prvi sastanak sa stanovnicima Tetova na ovu temu, smatramo da će biti potrebno još nekoliko sastanaka da ih ohrabrimo da učestvuju u istraživanju.

7.2.2023. u našim prostorijama održali smo sastanak sa predstavnikom gradske uprave Zenica, Sektor za ekologiju i komunalne poslove. Ranije uspostavljena saradnja s ovim sektorom ogledala se u razradi naših inicijativa i pripremi za upućivanje u proceduru usvajanja ka gradskom vijeću. Prethodna šefica Sektora je od početka 2023. godine na trudničkom bolovanju pa je ovaj sastanak poslužio za upoznavanje novog rukovodioca sektora s našim prethodnim inicijativama i nastavku saradnje.

9.2.2023. učestvovali smo na konferenciji "Environment, conflict, media" u Sarajevu u organizaciji BIRN (Balkanske istraživačke mreže).

10.2.2023. održali smo sastanak sa predstavnicima organizacije Centar civilnih inicijativa (CCI). Sastanak je iniciran od strane organizacije CCI jer su željeli da nam predstave svoj projekat borbe protiv korupcije u koji bi željeli da i nas uključe.

14.2.2023. učestvovali smo na sastanku "Air Quality Coordination Group" u Sarajevu u organizaciji Američke ambasade i OSCE misije u BiH. Učesnike te koordinacione grupe upoznali smo s aktivnostima projekta "Misli o prirodi!" i zatražili podršku ambasade i OSCE misije kod usvajanja novih zakona.

16.2.2023. učestvovali smo na okruglom stolu u organizaciji Alba Zenica na temu Jačanje javne svijesti o sekundarnim sirovinama iz komunalnog otpada - CIRKULARNA EKONOMIJA i izradi planova upravljanja otpadom. Kako se jedna od naših aktivnosti odnosi na izmjene kantonalnog plana upravljanja otpadom, okrugli sto smo iskoristili za razmjenu informacija s ovim komunalnim preduzećem i prikupljanju potrebnih ulaznih parametara za prijedloge izmjena tog planskog dokumenta.

17.2.2023. održali smo konsultativni sastanak sa ekspertom za prostorno planiranje i predstavnicima producenstke kuće koja će snimiti dva kratka filma za potrebe projekta "Eko HUB". Na sastanku smo objasnili šta se očekuje od njih u realizaciji te aktivnosti.

20.2.2023. ugostili smo ekipu novinara časopisa la Repubblica iz Italije koja je snimala reportažu o ekološkom aktivizmu u BiH.

21.2.2023. uputili smo zahtjev za pristup informacijama Kantonalnom zavodu za urbanizam i prostorno uređenje u vezi naše inicijative za izmjene prostornog plana ZDK. U zahtjevu smo tražili informaciju o "Izveštaju o stanju u prostoru na području Kantona i općina" koji je propisan zakonom ali po informacijama kojima raspolažemo nikad nije rađen. Ukoliko ipak postoji taj izvještaj, to bi nam olakšalo da u skladu s članom 30. Zakona o upravljanju otpadom ZDK pokrenemo inicijativu za izradu Programa mjera i aktivnosti za unapređenje stanja u prostoru, a u okviru istog izmjenu Prostornog plana.

Istog dana smo poslali Zahtjev za pristup informacijama Agenciji za vodno područje rijeke Save u vezi informacije o statusu ponovnog postupka izdavanja vodne dozvole za operatera ArcelorMittal Zenica.

Zahtjev za pristup informacijama smo uputili i Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog kantona u vezi statusa krivične prijave za krivično djelo počinjeno 31.1.2023. godine – onečišćenje rijeke Bosne na ispustu otpadnih voda kompanije ArcelorMittal. Dobili smo odgovor da je istraga u toku ali da još nisu dobili rezultate analize zagađenja vode od federalne inspekcije.

Od Federalne uprave za inspekcijske poslove tražili smo da nam dostave rezultate analize uzoraka vode koju je provela laboratorija Agencija za vodno područje rijeke Save nakon incidenta koji se desio 31.1.2023. godine – onečišćenje rijeke Bosne na ispustu otpadnih voda kompanije ArcelorMittal. Odgovor s rezultatima smo dobili 28.2.2023.

22.2.2023. dobili smo odgovor od Instituta za zdravlje i sigurnost hrane o realizaciji prethodno planiranih aktivnosti iz strateških dokumenata. Njihov zvanični odgovor (da oni nisu u stanju provesti to istraživanje) je vrlo bitan za našu aktivnost "Istraživanje genotoksičnog uticaja aero zagađenja", jer će nam olakšati dobijanje saglasnosti drugih institucija za provođenje ovog istraživanja.

23.2.2023. održali smo sastanak sa ekspertom u vezi istraživanja za proglašenje zaštićenog područja Babina Tvrkovac. Tom prilikom smo razgovarali o etapama istraživanja, o vrstama istraživanja koje još potrebno izvršiti da bi se upotpunio Elaborat o proglašenju zaštićenog područja Babina-Tvrkovac (koji je izrađen u prošlom projektu, a koji bi sa novim istraživanjem postao studija za proglašenje zaštićenog područja Babina-Tvrkovac.

Isti dan smo Federalnom ministarstvo okoliša i turizma poslali Zahtjev za pristup informacijama u vezi informacija o statusu realizacije mjera iz okolinske dozvole za ArcelorMittal Zenica. U istraživanju genotoksičnosti će se koristiti i rezultati mjerenja PAH i VOC u zraku kao obaveza iz okolinske dozvole.

27.2.2023. na našoj web i FB stranici objavili smo javni poziv za prikupljanje ponuda za aktivnost "Istraživanje genotoksičnog uticaja aero zagađenja".

28.2.2023. organizovali smo promociju knjiga autora prof.dr. Dalibora Balliana "Rijeke Bosne i Hercegovine" i "Jezera Bosne i Hercegovine" u izdanju Franjevačkog medijskog centra "Svjetlo riječi" iz Sarajeva.

Projekti

U izvještajnom periodu udruženje je realiziralo 5 projekata:

1. Zaštita prirode na teritoriji grada Zenice (01.05.2021 – 30.04.2022)

Projekat se finansira iz granta za zagovaračke mreže u okviru projekta "Misli o prirodi!" koji implementira Centar za promociju civilnog društva, a finansira Vlada Švedske, te iz granta Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoliša ZDK (sredstva po Javnom pozivu za realizaciju programa, projekata i srodnih aktivnosti iz oblasti zaštite okoliša za 2021 godinu). Partneri na projektu su Centar za promociju civilnog društva, Ekološko udruženje "EKO Tvrtkovac" Zenica, Savez izviđača Grada Zenica. Opšti cilj projekta je najmanje 10% površine područja Grada Zenice zaštićeno u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode FBiH. Specifični ciljevi su: Stvoreni preduslovi za proglašenje minimalno jednog zaštićenog područja na teritoriji grada Zenice, Javnost upoznata s potrebom i mogućnostima proglašenja zaštićenog područja prirode na teritoriji grada Zenice, te Uspostavljen konstruktivni dijalog na relaciji kanton-grad-OCD o temama zaštite prirode.

2. Ujedinjeni Balkan za čist zrak (15.11.2021 – 01.05.2022)

Kampanja "Ujedinjeni Balkan za čist zrak" ima samo jedan cilj, da informiše stanovnike Zapadnog Balkana o uzrocima, posljedicama i mogućim rješenjima za poboljšanje kvaliteta zraka. Informisani čovjek dovoljno je motivisan i spreman na zajedničku i solidarnu borbu za čist zrak u svojoj ulici, kvartu, selu i gradu Zapadnog Balkana. Partneri na projektu su Evropski fond za Balkan i partnerske organizacije iz regiona: Za čisto Sarajevo iz Sarajeva, Eko Forum iz Zenice, Institut za teritorijalno upravljanje okolišem iz Tirane, Sbunker iz Prištine, Air Care iz Skoplja, OZON iz Podgorice, RERI i Beogradska otvorena škola iz Beograda i Pro.Tok21 iz Smedereva.

3. Eko hub Zenica (01.06.2020 – 31.07.2022)

Grant za Eko Hubove u okviru projekta "Misli o prirodi!" koji implementira Centar za promociju civilnog društva, a finansira Vlada Švedske. Opšti cilj projekta je Uspostaviti i održavati funkcionalnu lokalnu mrežu partnera koja djeluje na zaštiti okoliša. Specifični ciljevi su: 1. Uspostaviti i formalizirati saradnju s drugim organizacijama civilnog društva na području ZDK koje se bave zaštitom okoliša, 2. Osposobiti i osnažiti OCD u ZDK da trajno djeluju na zaštiti okoliša, 3. Pružiti podršku školama u procesu unapređenja svog rada u oblasti zaštite okoliša, 4. Učiniti

dostupnima informacije o nadležnostima i ovlaštenjima svih institucija odgovornih za zaštitu okoliša za OCD, medije, nastavnice, učenike i generalnu javnost u ZDK, 5. Povećati odgovornost institucija za zaštitu okoliša i kompanija koje djeluju na području ZDK

4. Analiza rada i transparentnosti okolišnih inspekcija u Bosni i Hercegovini (1.11.2022 – 30.4.2023)

Grant podrška u okviru projekta Support to Civil Society in the Western Balkans finansiranog od strane National Democratic Institute for International Affairs (NDI). Partneri na projektu su Udruženje Centar za istraživanje politike suprotstavljanja kriminalitetu (CPRC) Sarajevo, Centar za razvoj civilnog društva u BiH Doboj, CIN – Centar za istraživačko novinarstvo Sarajevo i Eko forum Zenica. Opšti cilj projekta je povećanje transparentnosti rada inspeksijskih organa kao i podizanje svijesti (opšte i stručne) javnosti o radu inspeksijskih organa. Očekivani rezultati projekta su: 1. Priprema projektnih aktivnosti, izbor konsultanata, finalizacija radnog plana, 2. Generisanje izvještaja sa analizom učinka ekoloških inspekcija u BiH, 3. Građani i civilno društvo u BiH informisani o radu ekoloških inspekcija u BiH, i 4. Definirane preporuke za donosiocje odluka i rezultati projekta dostupni široj javnosti.

5. Eko hub Zenica (01.09.2022 – 31.3.2024)

Grant za Eko Hubove u okviru projekta "Misli o prirodi!" koji implementira Centar za promociju civilnog društva, a finansira Vlada Švedske. Opšti cilj projekta je Uspostaviti i održavati funkcionalnu lokalnu mrežu partnera koja djeluje na zaštiti okoliša. Očekivani rezultati projekta su 1. Publikacija (izvještaj o radu inspekcija), povećan broj inspeksijskih pregleda, povećan broj prijave građana o ekološkim incidentima; 2. Povećana transparentnost rada inspekcija kroz javno dostupne informacije o provedenim aktivnostima inspeksijskih organa; 3. Stručne podloge i nacrt zakona o zaštićenom području upućen u skupštinsku proceduru; 4. Formulisan i obrazložen tekst inicijative za dopune i izmjene plana upravljanja otpadom kako bi plan obuhvatio i industrijski otpad; 5. Pripremljene i usaglašene izmjene Prostornog plana ZDK i upućene u Skupštinu ZDK od strane resornog ministarstva; 6. Pripremljen nacrt kantonalnog zakona o uspostavljanju institucije za upravljanje zaštićenim područjima ZDK upućen u Skupštinu ZDK od strane resornog ministarstva; 7. Naučnim metodama dokazan i dokumentovan uticaj zagađujućih materija iz zraka na mutaciju gena, u vidu studije koja će se koristiti kao snažan argument za vršenje pritiska na zagađivače i institucije i buduće zagovaračke kampanje; 8. Prikupljen dovoljan broj kvalitetnih i reprezentativnih uzoraka otpadnih voda upoređen sa zvaničnim izvještajima koje dostavljaju zagađivači. Prikupljeni podaci će se koristiti za provođenje kampanje zagovaranja za uspostavljanje referentne laboratorije za vode; 9. Povećana svijest javnosti o posljedicama zagađenja voda, i veći angažman institucija na rješavanju tog problema u vidu novih inicijativa, planova i konkretnih aktivnosti institucija.

Publikacije

U izvještajnom periodu objavljene su sljedeće publikacije:

- **Izvještaj iz sjene – Okolišno zakonodavstvo u BiH: koliko smo napredovali na putu prema Evropskoj Uniji?**

Drugi, revidirani Izvještaj iz sjene nevladinog sektora o stanju okolišnih zakona u Bosni i Hercegovini u kontekstu pristupanja Evropskoj uniji, obuhvata period od novembra 2019. do novembra 2021. godine i rezultat je rada organizacija koje se bave zaštitom životne sredine, okupljenih u neformalnu koaliciju Partnerstvo 27. Nastavak je praćenja i analize stanja u zakonodavstvu koje tretira pitanja životne sredine, na nivou Bosne i Hercegovine, entiteta Republika Srpska i Federacija BiH, te Brčko Distrikta, u odnosu na evropske pravne akte u oblasti zaštite životne sredine i klimatskih promjena i oslanja se na prvi Izvještaj iz sjene, objavljen u februaru 2020. godine. Partnerstvo 27 u BiH je neformalna grupa nevladinih organizacija, koju čine Aarhus centar Sarajevo, Dinarica Mostar – WWF Adria u BiH, Eko forum Zenica, Centar za životnu sredinu Banjaluka i Centar za energiju i ekologiju Tuzla.

- **Zelena agenda ukratko**

Zelena agenda za Zapadni Balkan je instrument za ostvarivanje Evropskog zelenog dogovora u našem regionu. Evropski zeleni dogovor predstavlja prekretnicu u borbi protiv klimatskih promjena i sveobuhvatnu strategiju rasta Unije, čija implementacija treba dovesti do klimatske neutralnosti Evropske unije do 2050. godine. Potpisivanjem Sofijske deklaracije o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan 10. novembra 2020. godine, zemlje ovog regiona obavezale su se na sprovođenje Zelene agende kao svojevrsne „mape“ za niz konkretnih akcija i mjera koje treba da dovedu do „niskougljeničnog“ razvoja regiona i privrednog rasta u skladu sa načelima održivog razvoja. Zelena agenda za Zapadni Balkan obuhvata pet oblasti: klima, energija i mobilnost; cirkularna (kružna) ekonomija; sprečavanje zagađenja; održiva poljoprivreda i proizvodnja hrane; i biodiverzitet.

- **Analiza zagađenosti zraka u Zenici**

Ova analiza nastala je kao jedan od rezultata projekta “Eko HUB Zenica” za koji je Eko forum Zenica dobio grant za Eko Hubove u okviru projekta “Misli o prirodi!” koji implementira Centar za promociju civilnog društva, a finansira Švedska. Opšti cilj projekta je da se uspostavi i održava funkcionalna lokalna mreža partnera koja djeluje na zaštiti okoliša.

U Zenici, 9.3.2023.

predsjednik udruženja Eko forum Zenica
Zlatan Alibegović